

RECOMANACIONS SOBRE L'ÚS NO SEXISTA DEL LENGUATGE CENTRE D'ESTUDIS DEMOGRÀFICS

Com a punt de partida i principi general cal remarcar i tenir molt present que en català, com en moltes altres llengües, *la forma masculina d'un terme representa, a més del gènere masculí, la forma genèrica o no marcada*, amb la qual es fa referència als dos gèneres.

No obstant això, i sense qüestionar aquest principi inherent a la llengua, en determinats contextos o en determinats documents de destinatari obert és recomanable i fins i tot preferible utilitzar simultàniament les dues formes de gènere, amb l'objectiu de fer palesa la realitat dels dos gèneres i de permetre que tant homes com dones se sentin plenament reflectits en aquesta mena de documents de referència.

Compromís

El CED es compromet a utilitzar una comunicació amb perspectiva de gènere, fet que implica incloure en el llenguatge, tant escrit com oral i visual, un tracte igualitari i respectuós cap a homes i dones, utilitzant tots els recursos i eines disponibles que ofereix la llengua.

Atesa l'existència de nombroses guies sobre aquest tema, des del CED s'ha escollit la *Guia per l'ús no sexista del llenguatge*, elaborada en català i castellà per la Universitat Autònoma de Barcelona, i la *Guia d'usos no sexistes de la llengua en textos administratius de la Generalitat de Catalunya* (vegeu aquests documents als annexos B2.1, B2.2 i B2.3) com documents de referència.

I com a recomanacions bàsiques se'n recopilen algunes de les més destacades en els tres apartats que segueixen. Es tracta de recursos orientats, principalment, a documents de destinatari obert i de caràcter referencial, però cal tenir-los en compte, igualment, en el redactat d'articles, informes, conferències i tota mena d'escrits de difusió (correu electrònic, pàgines web ...).

Utilització de les dues formes del gènere

Tal com es diu a l'inici del document, en determinats contextos o en determinats documents de destinatari obert i de caràcter referencial és preferible utilitzar simultàniament les dues formes de gènere -amb les limitacions que s'indiquen en els apartats corresponents, més endavant-, amb l'objectiu que tant homes com dones se sentin plenament reflectits en ells. Aquest tipus de documents són, bàsicament, reglaments i documents normatius, o bé formularis i altres documents estandarditzats.

Seguint aquest premissa, en aquests tipus concrets de documents, s'utilitzaran les dues formes del gènere però se serà prudent limitant al màxim altres possibles o preteses solucions per evitar les marques de gènere, ja que sovint resulten artificioses, forçades i contràries a l'esperit de la llengua. Dos exemples en aquest sentit són, d'una banda, la utilització abusiva de la forma *persona* o *persones* ("persones adultes" en comptes d'*adults*, "persona responsable" en comptes de *responsable...*) i, d'altra banda, el recurs indiscriminat a designacions o noms col·lectius ("la ciutadania" en comptes d'*els ciutadans*, "el funcionariat" en comptes d'*els funcionaris*, "l'estudiantat" -forma totalment incorrecta- en comptes d'*els estudiants...*), ja que tradicionalment en català el sufix *-at* no serveix per designar un col·lectiu, sinó un càrrec, una dignitat o una situació determinats.

1. En documents i escrits de caràcter general

En els documents i escrits de caràcter general els recursos que cal utilitzar per evitar eventuais usos sexistes del llenguatge serien bàsicament els següents:

- a) la utilització del tractament de *vós*;
- b) la utilització, molt puntualment, de designacions genèriques o col·lectives; i
- c) la utilització de les formes femenines de càrrecs, títols i professions sempre que n'hi hagi.

En canvi, en aquest tipus de documents no és recomanable recórrer a la utilització simultània de les formes masculina i femenina, ni en singular ni encara menys en plural, ja que, a banda de ser totalment innecessari, en resulta una expressió i uns textos feixucs i antinatural:

- *Centre d'Atenció a l'Usuari* [i no pas *Centre d'Atenció a la Persona Usuària*, ni *Centre d'Atenció a l'Usuari i la Usuària*].
- *És per aquesta raó que es parla d'un canvi de paradigma: en comptes d'una metodologia docent en què l'element clau és l'activitat del professor* [i no pas *del/de la professor/a*, ni tampoc, necessàriament: *del professor o professora*] *es proposa ara Benvolguts graduats* [i no pas *Benvolguts/udes graduats/ades*, ni *Benvolguts graduats/Benvolgudes graduades*, ni *Benvolguts graduats i graduades*] *una metodologia en la qual l'èmfasi recau en les activitats que l'alumne ha de desenvolupar.*

2. En reglaments i altres documents normatius

2.1. Utilització simultània de les formes masculina i femenina

Per tal de garantir un ús igualitari del llenguatge des del punt de vista del gènere, en els reglaments i altres documents normatius amb caràcter general cal utilitzar simultàniament les formes masculina i femenina dels substantius que designen categories, funcions o càrrecs, sempre, naturalment, que aquests substantius tinguin doble forma o flexió de gènere (*secretari o secretària, professor o professora, però vocal, representant, membre, ponent...*).

Aquesta expressió de les dues formes de gènere dels substantius (amb la conjunció *o* entre totes dues formes) es limita, però, al substantiu, i no inclou, per tant, l'article corresponent, que s'ha d'expressar únicament en la forma masculina. La duplicació de gènere s'ha de fer únicament quan els noms apareixen en singular, i en cap cas quan apareixen en plural ni, com és obvi, quan són invariables, és a dir, quan tenen una única forma per al masculí i el femení:

- el **professor o professora** [i no pas *el professor o la professora*]
- Però: **el representant** [i no pas *el o la representant*, ni *el representant o la representant*], **els professors** [i no pas *els professors o professores*, ni *els professors o les professores*]

En cas de designacions compostes o que incloguin un qualificatiu o un determinant, aquestes s'han d'indicar una única vegada, a continuació de la forma femenina però fent, si escau, la concordança únicament en masculí (vegeu, en aquest sentit, el punt 2.2 següent).

- *el **secretari o secretària adjunt** és nomenat...*
- *el **vocal segon** de la Comissió...*

És important tenir en compte, a més, que hi ha dues situacions en les quals no s'ha de duplicar mai el gènere dels noms de càrrecs i funcions. Són les següents:

Quan un càrrec o funció fa referència al d'una persona concreta de la qual ja coneixem el gènere:

- ***el rector** [Josep Joan Martínez] va afirmar, en l'acte d'inauguració, que...*
- ***la síndica** de Greuges [Paz Vila] va cloure la sessió..*

Quan pròpiament no s'està fent referència a cap càrrec concret susceptible de ser ocupat per una persona determinada, sinó a una figura, a un perfil o a un càrrec en abstracte.

- ***...s'ha creat la figura del coordinador docent** [i no pas *la figura del coordinador o coordinadora docent*] per garantir la coordinació entre...*
- ***...els candidats han de tenir el títol de llicenciat** [i no pas *el títol de llicenciat o llicenciada*] i haver superat a més...*

Finalment, cal assenyalar que hi hauria una darrera situació en què excepcionalment no utilitzaríem la doble forma de gènere, en benefici de la simplicitat i de la llegibilitat dels textos. Aquesta única excepció seria quan dins el redactat d'una normativa es fa referència a un mateix càrrec en singular i en plural alhora, com per exemple en la frase "el president delegarà en el **secretari o secretaris** corresponents les funcions relatives a...".

Per tant, en els casos en què el text inclou ja un mateix terme en singular i en plural cal evitar de fer la duplicitat de les formes de gènere del terme en singular, per tal de no recarregar excessivament la frase, i limitar-se en aquest cas a expressar la forma del càrrec en la forma masculina o no marcada, tant en singular com en plural.

També cal evitar en aquest cas una altra possible solució excepcional, però igualment carregosa, com seria recórrer a l'ús de la barra inclinada per introduir la doble forma de gènere en el singular:

- *el **president o presidenta delegarà en el secretari o secretaris corresponents les funcions relatives a...** [i no pas *el president o presidenta delegarà en el secretari o secretària o secretaris corresponents les funcions...*, ni tampoc *el president o presidenta delegarà en el secretari/ària o secretaris corresponents les funcions relatives a...*]*

2.2. Concordança dels determinants únicament en masculí

Pel que fa als adjectius o determinants que puguin acompanyar les formes duplicades, s'han de fer concordar únicament, en tots els casos, amb la forma masculina, també, naturalment, en el cas del plural:

- *el president o presidenta del tribunal és **designat** entre...* [i no pas *és designat o designada...*]
- *el secretari o secretària **adjunt** de la Comissió* [i no pas *el secretari o secretària adjunt o adjunta*, ni tampoc *el secretari adjunt o secretària adjunta*] *el professor o professora **director** del curs...* [i no pas *el professor director o directora...*, ni tampoc *el professor director o professor directora...*]

Aquesta concordança també s'ha de fer únicament amb la forma masculina en el cas dels pronoms i dels relatius que s'hi refereixin:

- *el vicepresident o vicepresidenta adjunt substitueix el **president o presidenta** durant l'absència d'aquest*
- *l'alumne o alumna, del qual s'espera que participi activament a classe, té dret a intervenir...*

3. En formularis i altres documents estandarditzats. Utilització sintètica de les dues formes de gènere, separades per una barra inclinada

En els formularis i altres documents estandarditzats de destinatari múltiple cal utilitzar simultàniament les formes masculina i femenina dels substantius que tenen formes diferents per als dos gèneres, però separant amb una barra inclinada la forma masculina de la forma femenina. L'article o determinant que precedeix o segueix el nom, però, s'ha d'escriure únicament en la forma masculina.

Per economia d'espai i per simplicitat, la forma femenina s'ha d'escriure únicament amb la terminació variable, represa des de la darrera vocal tònica quan la flexió femenina no pugui ser únicament una *a* i, també, en cas que hagi de dur un accent que la forma masculina no duu (*doctor/a, president/a, alumne/a*, però *delegat/ada, funcionari/ària, biòleg/òloga, secretari/ària*).

Com és lògic, però, en cas que la forma femenina sigui totalment diferent de la masculina cal escriure totes dues formes senceres (*pare/mare, oncle/tia...*).

- **Professor/a, doctor/a, tutor/a; autor/a** del treball, **director/a** de la tesi
- **Secretari/ària** en funcions
- **El Sr./a. ....**, **professor/a titular** del Departament [i no pas *El/la Sr./Sra.....*]
- **Nom i cognoms del doctorand/a** [i no pas *Nom i cognoms del/de la doctorand/a*]

ALTRA CASUÍSTICA ES POT TROBAR EN LES GUIES RECOMANADES.